

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van de Romeinse vicus in Gooik (Kester)

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Gooik, 3de afdeling, sectie A, sectie B en sectie D

Objectnummer: 4.04/23024/101

Dossiernummer: 4.001/23024/101

Omschrijving:

de Romeinse vicus van Kester

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **25 MEI 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 9 maart 2016.

1.1. Beleidsdomein Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van de onroerende goederen. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2 Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

- De afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke rijkdommen van het Departement Leefmilieu, Natuur & Energie bracht op 4 april 2016 een gecoördineerd advies uit van de dienst Ondergrond Vlaanderen, de dienst Land en Bodembescherming en de dienst Natuurlijke Rijkdommen. De afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie heeft geen opmerkingen m.b.t. de aspecten bodembescherming, ondergrond en natuurlijke rijkdommen. Bij de beschrijving van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen zijn de bodemaspecten correct beschreven alsook de erosiegevoeligheid en het voorkomen van de waardevolle bodems.

Dit advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

- Het agentschap Natuur & Bos bracht op 31 maart 2016 een advies uit. Het agentschap Natuur & Bos heeft geen opmerkingen.

Dit advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

- De Vlaamse Landmaatschappij bracht op 25 maart 2016 een advies uit:

VLM heeft het dossier van de voorlopige bescherming als archeologische site van de Romeinse vicus te Gooik doorgenomen, en wenst het volgende advies mee te geven:

(a) m.n. het onder art. 5 van het MB en bij de toelatingsplichtige handelingen in het beschermingsdossier de volgende bewoordingen toe te voegen:

11° het diepploegen, diepwoelen en diepspitten (nl. het scheuren van de ploegzool zonder dat bodem naar boven wordt gebracht en omgeploegd) van akkerland m.a.w. grondbewerking van dieper dan 30cm.

(b) VLM stelt zich ook de vraag of er nog gemakkelijk wetenschappelijk onderzoek mogelijk zal zijn in de toekomst. Er wordt in het MB gesteld dat alle onderzoek met ingreep in de bodem in beschermde sites ingaat tegen in situ-behoud van de erfgoedwaarden op lange termijn, en daarom zo veel mogelijk moet vermeden worden.

Stel dat er een vicus-project wordt opgezet door een universitaire samenwerking ter verbetering van de kennis omtrent dit soort nederzettingen, kan er dan nog onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd worden? Of hebben we met de bescherming dan de site voor altijd verzegeld zodanig dat we geen toegang meer hebben tot de kennis die we willen beschermen? (bij 'motivering soort bescherming' staat anderzijds wel dat er garantie is van toekomstig archeologisch onderzoek)

(c) Verder willen we graag een extra referentie over het geofysisch onderzoek voor de referentielijst meegeven:

- E. Wesemael en D. Depraetere, Geofysisch onderzoek op de Gallo-Romeinse vicus van Kester en de villasite 'Lombergveld' te Gooik (VI. Brabant). Onderzoek voor de VLM Regio Oost in het kader van het ruilverkavelingsproject Gooik (Signa 4, 2014): 253-261.

- R. Pede en D. Depraetere, Graven of scannen? Geofysisch onderzoek van een Gallo-Romeinse villa en vicus in Gooik, Ex Situ n°9 okt-nov-dec 2015: 38-41.

Dit advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en/of op het ministerieel besluit.

Behandeling van het advies:

(a) deze toevoeging werd opgenomen onder art. 5 van het MB en bij de toelatingsplichtige handelingen in het beschermingsdossier.

(b) de bescherming van de vicus in Gooik (Kester) als archeologische site beoogt een behoud in situ. Indien ingrepen toch niet vermeden kunnen worden, moet het kennispotentieel van de archeologisch beschermde site omgezet worden naar kennis door middel van wetenschappelijk onderzoek. De vicus van Kester wordt beschermd als archeologische site, met het oog op behoud enerzijds en de garantie van toekomstig archeologisch onderzoek anderzijds.

(c) de gevraagde referenties werden toegevoegd aan de bibliografie in het beschermingsdossier.

1.3 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van de onroerende goederen. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerendergoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.4 Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het Departement Landbouw en Visserij bracht op 1 april 2016 een positief advies uit:

Het afgebakend gebied is gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied volgens het gewestplan. Een deel van de percelen is momenteel in landbouwgebruik, voornamelijk weiland.

De vicus van Kester wordt beschermd als archeologische site, met het oog op behoud enerzijds en de garantie van toekomstig archeologisch onderzoek anderzijds.

Beheerdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed:

Aangezien het huidig landgebruik niet kan blijven bestaan op het gedeelte ten westen van de Edingsesteenweg, zal dat gedeelte door de ruilverkaveling uit landbouw genomen worden. Er wordt aangeraden dit gedeelte onder permanent grasland met aangepast maaibeheer te brengen. Het departement Landbouw en Visserij gaat akkoord met deze oplossing.

In het overige deel nl. in de directe omgeving van de vicus zijn er nog percelen, volgens de verzamelaanvraag aangegeven, in landbouwgebruik. Het is belangrijk dat deze percelen ook verder kunnen gebruikt worden zonder beperking. Beheersovereenkomsten kunnen enkel gesloten worden op vrijwillige basis. Indien er toch een beperking zou opgelegd worden (vb diepploegen verbieden, niet-kerende bodembewerking) dan vraagt het departement Landbouw en Visserij om ook deze percelen in kader van de ruilverkaveling uit de landbouw te nemen.

Advies: Volgens de gegevens van de verzamelaanvraag komt er op het gebied waarvoor advies gevraagd wordt nog landbouwgebruik voor. Het Departement Landbouw en Visserij wenst te benadrukken dat binnen dit gebied tot bescherming van de archeologische zone de vrijheid van teeltkeuze steeds dient gegarandeerd te blijven en dat de aanwezige land- en tuinbouw geen enkel bedrijfseconomisch nadelig gevolg mag ondervinden. Indien er toch een beperking zou opgelegd worden aan de landbouwer vraagt het Departement Landbouw en Visserij dat deze percelen in kader van de ruilverkaveling uit landbouw zou genomen worden.

Behandeling van het advies:

Na de vraag om toelichting bij de VLM omtrent deze mogelijkheid, blijkt: *Dat de site vicus Kester zich voor een deel binnen de perimeter van het ruilverkavelingsgebied Gooik bevindt, maakt het mogelijk om via het ruilverkavelingsinstrument mee naar oplossingen te zoeken om de noodzakelijke beschermingsmaatregelen en randvoorwaarden voor een goede fysieke bescherming in te passen. De mogelijkheden voor een structureel aangepast landgebruik en een optimaal beheer van deze site zullen mee opgenomen worden in de herverkaveling van het landbouwgebied. Het belang van de site is aangetoond door omstandig onderzoek (zie ook beschermingsdossier) en blijkt ook uit de MER-procedure die nu in de afrondingsfase zit. De ruilverkaveling heeft dan ook de intentie om deze belangrijke archeologische site te behouden voor de toekomst en naast wettelijk ook fysiek te beschermen. Om de verdere degradatie van de site (o.a. door erosie en akkerbouw) te stoppen is het uit landbouw nemen en onder permanent grasland te leggen van de zone waarbinnen zich de antieke nederzetting bevindt, te verantwoorden en uitermate wenselijk. Hiervoor wordt in het RVK-plan een oppervlakte van ca. 5,39ha permanent grasland voorzien (incl. bunkersite). Het uit landbouw nemen duidt vooral op het uit landbouweigendom nemen omdat een fysieke bescherming niet kan gegarandeerd worden onder akkerbouw (o.a. door de vrije teeltkeuze). Er wordt niet uitgesloten dat een beperkt landbouwgebruik (bv. als graas-/hooiweide of via een agro-beheersgroep) als inschakeling in het beheer van de site mogelijk kan zijn. Naast fysieke bescherming is binnen het RVK-plan ook voorzien om de site landschappelijk te visualiseren en het brede publiek te informeren over het belang van deze locatie (educatief-recreatief) al dan niet via maatregelen tot landinrichting. Zo kan de locatie voor de gemeente ook een meerwaarde opleveren en kan het maatschappelijk draagvlak ervan vergroot worden (Nota VLM in kader van de beschermingsprocedure site vicus Kester, 20/4/2016).*

Dit advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Gooik

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 9 maart 2016.

Gemeente Gooik

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht geen advies uit over deze bescherming. In uitvoering van artikel 6.1.3. van het Onroerendergoeddecreet is het advies gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en/ of het beschermingsbesluit.

3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd door het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd op 9 maart 2016.

De VCOE bracht op 19 april 2016 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Punt 3: Vanuit het oogpunt van een geïntegreerde benadering van onroerend erfgoed, stelt de commissie de vraag in welke mate de opname van andere erfgoedwaarden het beschermingsbesluit zou kunnen versterken. De commissie stelt onder meer vast dat de site een hoge wetenschappelijke waarde heeft. De site kan bijdragen aan een beter inzicht in dit type nederzetting en de rol ervan voor de omliggende villae en boerderijen. Als getuige van een tijd- en regiogebonden menselijk gedrag heeft de site tevens culturele waarde. De vici speelden een grote rol in het ontstaan en de verspreiding van de Gallo-Romeinse cultuur in onze gebieden.

Antwoord: De definitie van een archeologische site zoals opgenomen in artikel 2.1. 10° van het Onroerenderfgoeddecreet luidt als volgt: een onroerend goed dat ondergronds, aan de oppervlakte of onder water aanwezig is, met inbegrip van de archeologische artefacten die er integrerend deel van uitmaken, van algemeen belang wegens de archeologische waarde. Een archeologische site wordt dus beschermd omwille van haar archeologische waarde. Bijgevolg wenst Onroerend Erfgoed de bescherming als archeologische site niet uit te breiden met andere erfgoedwaarden.

Punt 6: Artikel 5 geeft een overzicht van de toelatingsplichtige handelingen binnen de te beschermen archeologische site. De commissie meent dat de relatie tussen de informatie uit het inhoudelijk dossier en toelatingsplichten 8° inzake waardevolle vegetaties, 12° inzake de grondwatertafel en 15° inzake sportmanifestaties onvoldoende duidelijk is. De commissie vraagt deze toelatingsplichten verder te verduidelijken of deze te schrappen uit het beschermingsbesluit.

Antwoord: De toelatingsplichtige handelingen 8° inzake waardevolle vegetaties en 15° inzake sportmanifestaties in art. 5 van het MB en in het inhoudelijk dossier werden geschrapt. De toelatingsplichtige handeling 12° inzake ingrijpende wijzigingen van de grondwatertafel werd behouden omwille van de mogelijke aanzienlijke negatieve impact op de bewaringstoestand van het aanwezige archeologische erfgoed, met ernstig informatieverlies als gevolg.

Een verandering van de grondwatertafel kan de degradatie als gevolg hebben van zowel archeologische artefacten (organisch/anorganisch) als van archeologische grondsporen. De informatiewaarde van organische resten blijft deels of geheel behouden in vrijwel zuurstofloze of zuurstofarme condities in een stabiele omgeving, met andere woorden onder de laagste grondwatertafel. De degradatie van organische resten heeft daarmee een directe relatie met alle vormen van wijziging van de grondwatertafel, tijdelijk of permanent. Ook het behoud van de informatiewaarde van anorganische resten is gemaximaliseerd door de handhaving van een stabiele conditie: met andere woorden geen (tijdelijke) verandering van de grondwatertafel. Archeologische grondsporen worden bijna altijd gekenmerkt door een verhoogd gehalte aan organische stof. Hierdoor heeft een (tijdelijke) verlaging van de grondwatertafel een negatief effect. Ook een chemische en/of biologische degradatie hebben een relatie met de hydrologische conditie: grondsporen zijn gebaat bij stabiliteit en handhaving van het peil van de grondwatertafel en de zuurgraad en zuurstofgehalte van het grondwater.

Punt 7: Tot slot formuleert de commissie nog enkele technische bemerkingen bij het inhoudelijk dossier:

- Op pagina 5 wordt aan de hand van de resultaten uit het magnetometrisch onderzoek een beeld geschetst van het westelijke en deels oostelijke deel van de Galla-Romeinse vicus. De commissie merkt op dat het verloop van de weg Bavay-Asse, de zone met Streifenhäuser en de rechthoekige ommuurde enclosure voor een leek niet eenvoudig te situeren zijn. De commissie vraagt daarom de besproken structuren aan te duiden op foto 3 van de kaartenbijlage.

- Op pagina 5 is er sprake van percelen D283 en D282. Het is onduidelijk om welke percelen het precies gaat. De commissie vraagt te verduidelijken of het om perceel D282F of D282G en perceel D283A, D283D of D283E gaat.

Antwoord:

- Er werden drie extra figuren toegevoegd aan de fotobijlage E om de gevraagde structuren verder te verduidelijken (fig. 9-11).

- in 2013-2014, op het moment van de vondstmeldingen, hadden de betrokken percelen de benaming D283C en D282E. Ondertussen werden deze percelen opgesplitst: D283C werd D283D en D283E; D282E werd D282F en D282G. In het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werd dit aangepast.

Conclusie

Het door de Vlaamse Landmaatschappij uitgebrachte advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

- onder art. 5 van het MB en bij de toelatingsplichtige handelingen in het inhoudelijk dossier werden de volgende bewoordingen toegevoegd: 11° het diepploegen, diepwoelen en diepspitten (nl. het scheuren van de ploegzool zonder dat bodem naar boven wordt gebracht en omgeploegd) van akkerland m.a.w. grondbewerking van dieper dan 30cm.
- de gevraagde referenties werden toevoegd in het inhoudelijk dossier.

Het door de VCOE uitgebrachte advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier inclusief bijlage E en op het MB waaraan de volgende aanpassingen werden uitgevoerd:

- De toelatingsplichtige handelingen 8° inzake waardevolle vegetaties en 15° inzake sportmanifestaties in art. 5 van het beschermingsbesluit en het inhoudelijk dossier werden geschrapt.
- Er werden drie extra figuren toegevoegd aan fotobijlage E om de gevraagde structuren verder te verduidelijken (fig. 9-11).
- In het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden ter verduidelijking de volgende aanpassingen gedaan: op pagina 5: 'toenmalig perceel D283C' en 'toenmalig perceel D282E'. In het MB: 'perceel D283C' en 'perceel D282E'.